

PRZEDMOWA	1—3
WSTĘP	4—25

I.

1. Opis gwary dolnośląskiej A. L. R. Fiedlera i jego znaczenie (str. 4).
2. L. Malinowski i jego prace o Śląsku (str. 6).
3. Wyniki badań prof. K. Nitscha (str. 6).

II.

1. Zasięg polszczyzny na Śląsku w świetle spisu pruskiego z 1861 roku (R. Boeckh — str. 8).
2. Prace A. v. Fircksa, J. Partscha, M. Seringa (str. 10).
3. Wyniki spisu ludności z roku 1900 (str. 13).
4. Zasięg polszczyzny na Śląsku według K. Nitscha, (str. 14).
5. Materiały ks. M. Przywary (str. 15).
6. Opracowania po roku 1910 (A. Dudzińskiego, J. Spetta, W. Geislera — str. 16).
7. Prace W. Peukerta, W. Maka, H. Schlengera (str. 20).
8. Stan sprzed roku 1945 (str. 21).

III.

1. Wartość językowa zebranego materiału (str. 22).
2. Teksty gwarowe, ich znaczenie i sposób zapisywania (str. 23).

SAMOGŁOSKI

26—81

Uwagi ogólne

26—29

1. Archaiczny charakter systemu samogłoskowego w gwarach śląskich (str. 26).
2. Zestawienie tabelaryczne stanu samogłosek w opracowanych gwarach w porównaniu ze stosunkami ogólnopolskimi i staropolskimi (str. 26).

a

30—40

1. Wypadki zachowania się staropolskiego *ǣ* w przeciwieństwie do stanu ogólnopolskiego (str. 30).
2. *a* w sąsiedztwie *ĩ* (str. 30).
3. Wpływ spółgłoski *r* (str. 31).
4. *a* przed *N* (str. 33).
5. Inne (sporadyczne) przykłady przejścia *a* $\geq$ *e* (str. 33).
6. *a* w nagłosie (str. 33).
7. *a* otwarte w miejsce **ā* (str. 33).
8. Przejście **ā* $\geq$ *ā* (str. 34).
9. Dwugłoska jako zastępstwo **ā* (str. 34).
10. Zwięźlenie dyftongu *ou* (str. 35).
11. Niezgłoskotwórczy składnik dyftongu (str. 35).
12. Ścieśnienie *a* wzdłużonego w zależności od dawnych stosunków intonacyjno-akcentowych (str. 36).
13. Ścieśnienie **ā* w zgłoskach zamkniętych pierwotną spółgłoską dźwięczną (str. 38).
14. Ścieśnienie **ā*, powstałego drogą ściągnięcia dwu zgłosek (str. 39).
15. **ā* przed *N* (str. 40).

o

40—51

1. Wypadki zwięzłej artykulacji *o* (str. 42).
2. Labializacja *o* (str. 43).
3. Dyftongizacja *o* śródgłosowego (*o^u*, *ou*, *ō^u* - str. 43).
4. Przejście wygło-

sowego $o \geq -o^e$, $-o^z$ (str. 43). 5. Rozwój $-o \geq -o^u$, $-o^u$ (str. 45). 6. Przemiana $-o$ w dwugłoskę rosnącą $-ue$ (str. 45). 7. Rozwój połączenia $-*to \geq -ue$, $-u^g$, $-uy$ (str. 45). 8. Śródgłosowe o (str. 46). 9. Samogłoska o na początku wyrazu (str. 46). 10. Przejście o obcego pochodzenia w a (str. 47). 11. Kontynuacja $*\bar{o}$ (str. 47). 12. Rozwój $*\bar{o} \geq \bar{o}^u$, uy i jego zasięg terytorialny na Śląsku (str. 47). 13. Zastępstwo $*\bar{o}$ przez o , u ($\bar{u}$ — str. 48). 14. Ścieśnienie $*o$ w zgłoskach wzdłużonych pod dawnym akcentem. 15. Ścieśnienie $*\bar{o}$ w zgłoskach zamkniętych pierwotną spółgłoską dźwięczną (str. 49). 16. Ścieśnienie $*\bar{o}$ wzdłużonego przez kontrakcję (str. 50). 17. Wtórne $\bar{o}$ (str. 50). 18. Różne stopnie zwężenia $*\bar{o}$, $*\bar{o}$ przed N (str. 50).

Str.

u 51—52

1. Samogłoska u przed n ($\bar{n}$), r (str. 51). 2. Przemiana $u \geq \bar{u}$ w śródgłosowych zgłoskach $-u-$, $-vu-$, $-lu-$ (str. 51). 3. Zastępstwo u przez inne głoski (i , y , o — str. 52). 4. Głoska u po innej samogłosce (średniej lub tylnej) (str. 52). 5. u w nagłosie (str. 52).

53—66

e

1. Formy archaiczne $z e$ (str. 53). 2. e przed T (str. 53). 3. e w wyrazach obcych (str. 54). 4. Oboczność $a\bar{e} // y$ (przeważnie w miejsce obcego $e\bar{e}$) (str. 54). 5. e w grupie er (rodzimej i obcego pochodzenia — str. 55). 6. Wahanie w zakończeniu tematów bezokolicznika niektórych czasowników (str. 55). 7. e w sąsiedztwie l , u ($\leq l$ lub v interwokalicznego — str. 55). 8. Odosobnione wypadki zastępstwa e (str. 56). 9. Zastępstwo — e w końcówce mianownika l. poj. u rzeczowników nijakich (str. 57). 10. e w przyimkach ve , ze (str. 57). 11. e w nagłosie (str. 59). 12. Kontynuacja $*e$ wzdłużonego oddziaływaniem czynnika intonacyjno-akcentowego (str. 60). 13. Partykuła $\bar{ne}$ (str. 61). 14. e ($\bar{y}$) w wypadkach dawniejszego ściągnięcia (str. 61). 15. e w niektórych formach zaimkowych (str. 64). 16. Ścieśnienie e wzdłużonego w zgłosce zamkniętej pierwotną spółgłoską dźwięczną (str. 65). 17. $*\bar{e}$, $*\bar{e}$ przed N (str. 65).

66—69

y

1. y w formacjach pochodnych od $być$ (str. 66). 2. Obniżenie y przed r i w niektórych wyrazach odosobnionych (str. 66). 3. Zastępstwo — y przez — e (str. 67). 4. y przed l (str. 67). 5. y w sąsiedztwie u ($\leq l$ — str. 67). 6. y przed N (str. 68). 7. Pochylenie y w kierunku i (str. 69). 8. Drugorzędne y (str. 69).

i 69—73

1. Ślady wpływu wymowy niemieckiej na artykulację i (str. 69). 2. i w wyrazach zapożyczonych (po $\bar{s}$, $\bar{z}$ i w niektórych rodzimych — str. 70). 3. i w niektórych zrostach liczebnikowych (str. 70). 4. Połączenie $\bar{r}\bar{i}$ (str. 70). 5. i w grupie ir (rodzimej i obcej — str. 71). 6. Dawne i przed l (str. 72). 7. i przed u ($\leq l$ — str. 72). 8. i przed N (str. 72). 9. Osłabienie i redukcja i (str. 73). 10. i nagłosowe (str. 73). 11. Wtórne i (str. 73). 12. Ślady $*i$ długiego (str. 73).

$\bar{e}$ 74—77

1. $\bar{e}$ po spółgłoskach twardych i miękkich w śródgłosie (str. 74). 2. Odstępstwa od zasady (str. 74). 3. Zanik rezonansu nosowego w śródgłosie

(str. 75). 4. Articulacja ustna-wyłosowego — $*\tilde{q}$ (str. 75). 5. Rezonans nosowy włosowego — $*q$ (str. 75). 6. Zastępowanie — $*q$ przez — $\tilde{y}$ (str. 77). 7. $*\tilde{q}$ przed $\tilde{s}$ (str. 77).

Str.

q 77—78
1. q w wyłosie (str. 77). 2. Articulacja wargowa q w miejsce rezonansu nosowego (str. 78).

Ogólne uwagi o samogłoskach nosowych i innych 78—81

1. Wzajemna wymiana kontynuantów $*\tilde{q}$ i $*q$ (str. 78). Zanik nosowości przed l, u ($\leq t$ — str. 78). 3. Rezonans nosowy samogłosek przed spółgłoską zwartą (str. 78). 4. Samogłoski nosowe przed s, z (str. 79). 5. Wtórne samogłoski nosowe (str. 79). 6. Dyftongizacja samogłosek (str. 80).

SPÓLGŁOSKI 81—111

Uwagi ogólne 81—84

1. Spółgłoski w gwarach na Dolnym Śląsku w stosunku do stanu ogólnopolskiego (str. 81). 2. Zestawienie systemu staropolskiego, ogólnopolskiego i gwarowego (str. 82).

Spółgłoski wargowe 85—88

1. v po spółgłosce bezdźwięcznej (str. 85). 2. $v \geq u$ (str. 85). 3. Przemiany m w wyłosie i w śródgłosie (str. 85). 4. Wzajemna wymiana wargowych (str. 87). 5. Przemiana wargowych w tylnojęzykowe i inne (str. 87). 6. Spółgłoski wargowe w grupach spółgłoskowych (str. 87). 7. Wargowe miękkie (str. 88). 8. $\acute{u}$ pierwotne i wtórne (str. 88).

Spółgłoski przedniojęzykowe 88—96

1. Pierwotne s (w przedrostku i przyimku) i dawne z (str. 89). 2. Przejście s, z $\geq s$ (s'), $\acute{z}$ (str. 89). 3. Przejawy wpływu niemieckiego w wymowie s (str. 90). 4. Przejście s $\geq \acute{s}$, $\acute{s}$ a z $\geq \acute{z}$ (str. 90). 5. Wzajemna wymiana t i d (str. 90). 6. Zastępowanie t przez k morfologicznego pochodzenia (str. 90). 7. Wtórne t, d (str. 90). 8. Spółgłoski t, d przed szczelinową typu s i zwarto-szczelinową typu c (str. 91). 9. Głoski t, d przed $\acute{s}$, $\acute{z}$ ($\leq *f, *r'$ — str. 91). 10. Spółgłoski t, d w połączeniu A+t, d+n (str. 92). 11. Spółgłoski przedniojęzykowe zwarte i szczelinowe w różnych grupach spółgłoskowych (str. 92). 12. Spółgłoski przedniojęzykowe przed i w wyrazach obcych (str. 92). 13. Przemiany c, $\acute{z}$ (str. 92). 14. Zastępowanie głośki u ($\leq t$) przez l (str. 93). 15. u ($\leq t$), zamykające zgłoskę oraz między samogłoskami (str. 94). 16. u ($\leq t$) w połączeniu S+t przed ustną samogłoską tylną (pierwotną i wtórną) +S (str. 94). 17. u ($\leq t$) w wyłosie (str. 95). 18. u ($\leq t$) w nagłosie (str. 95). 19. Przemiany n (str. 95). 20. Wymiana n i $\acute{n}$ z przyczyn morfologicznych (str. 96).

Spółgłoski przedniojęzykowo-działowe 97—102

1. Mazurzenie i odstępstwa w jego zakresie (str. 97). 2. Przemiany $\acute{s}$, $\acute{z}$ (str. 98). 3. $\acute{s}$ w wyrazach obcych (str. 98). 4. $\acute{c}$ w grupie $*\acute{c}t-$, $*\acute{c}t\acute{o}-$ (str. 99). 5. Zmieszanie $\acute{c}$, $\acute{z}$, $\acute{s}$, $\acute{z}$ — $\acute{c}$, $\acute{z}$, $\acute{s}$, $\acute{z}$ (str. 100). 6. Spółgłoska r (str. 101). 7. Staropolskie $*r$ (str. 101). 8. Grupy rs, rz, rz (str. 102).

Spółgłoski średniojęzykowe

1. Staropolskie *ś* w niektórych wyrazach (str. 103).
2. Wymiana *ś* i *ż* (str. 103).
3. Przemiana niektórych średniojęzykowych (str. 103).
4. Mieszanie *ć, ǯ, ś, ź* i *ć, ǯ, ś, ź* (str. 104).
5. Dyspalatalizacja średniojęzykowych (str. 105).
6. *ć* morfologicznego pochodzenia (str. 104).
7. *l* (str. 104).
8. Średniojęzykowe *n* (*ń*) w śródgłosie przed spółgłoską zwartą niepalatalną (str. 104).
9. *ń* w śródgłosie przed półotwartą i szczelinową (str. 105).
10. Dyspalatalizacja *ń* śródgłosowego (str. 105).
11. *ń* wygłosowe (str. 105).
12. Wymiana *ń* i *l* (str. 105).
13. *ź* (str. 106).
14. Zanik *ź* (str. 106).
15. Wtórne *ź* (str. 106).

Spółgłoski tylnojęzykowe

106—111

1. Przemiany *k, g* (str. 106).
2. Palatalne *k, g* (str. 107).
3. Wtórne *k* (str. 108).
4. *χ* w nagłosie (str. 108).
5. *χ* w śródgłosie między samogłoskami (str. 109).
6. Przejście $-χ \geq -f$ (str. 109).
7. Przemiany i zanik *χ* skutkiem asymilacji (str. 109).
8. *χ* palatalne (str. 110).
9. $χ (/h) \leq h$ w wyrazach obcych (str. 110).

ASYMILACJE

111—113

1. Upodobnienia co do stopnia otwarcia gloski (str. 111).
2. Upodobnienia pod względem dźwięczności w śródgłosie (str. 111).
3. Udźwięcznienia międzywyrazowe (str. 112).
4. Upodobnienia pod względem miękkości i mięsca artykulacji (str. 112).
5. Dylacja (str. 113).

ODPODOBNIENIA

113—115

1. Dysymilacja co do stopnia otwarcia (str. 113).
2. Dysymilacja pod względem miejsca artykulacji (str. 114).
3. Dysymilacja **ř* (str. 114).
4. Dysymilacja co do rezonansu nosowego (str. 115).

INNE ZJAWISKA GŁOSOWE

115—117

1. Interwersja i metateza (str. 115).
2. Skróty (haplologia — str. 115).
3. Kontaminacja (str. 116).
4. Akcent (str. 116).

ZAKOŃCZENIE

117

LITERATURA

118—121

RÉSUMÉ

122—125

SPIS RZECZY

126—129